

HANGVELŐ

AMAROK

Az 1990. év elején jelent meg Mike Oldfield angol zeneszerző és muzsikus AMAROK című zenei műve, sorrendben 17. lemeze. Az elsőt 1973-ban adta ki a Virgin Records cég és 8 millió példány kelt el, ez a TUBULAR BELLS. A mű egyórás hangszeres zene, a jazz és a komolyzene kombinációja. Oldfield a TUBULAR BELLS-et szimfonikus zenekarra is hangszerelte. A másik fontos műve az OMMADAWN, amelyben már ír népzene is megtalálható. A nyolcvanas években még ír hosszúlégzetű instrumentális zenét, de lemezein már néhány vokális szerzemény is van. Zenéjük nem olyan összetett, mint hangszeres művei zenéje. Ilyen lemez például a CRISES, amelyről több dal is az angol top lista vezető helyeire került. 1989-ben adta ki az egyetlen olyan albumát, amelyen csak vokális szerzemények vannak, ez egyben a leggyengébb lemeze, címe

EARTH MOVING. Amennyire az EARTH MOVING zeneileg gyenge alkotás, annyira tökéletes az AMAROK.

Az AMAROK is hosszúlégzetű zenei mű, amelyben a vokális rész rövid beszédből és az egész művet végigkísérő kórusénekből áll. A szerzemény vezérmotívuma a főmelódia, amely ciklikusan újra és újra visszatér, mindig más hangszereseken előadva, közben pedig sokszor népzenei motívumok jelentkeznek. A zenére jellemző a gyors hangulatváltás, mivel a fődallam erőszakosabb és misztikusabb, mint a közbeeső részek, amelyek legtöbbször akusztikus gitáron, finomabb hangzású fúvós hangszereseken és néha villanygitáron szólalnak meg, amíg a fődallam

MIKE OLDFIELD

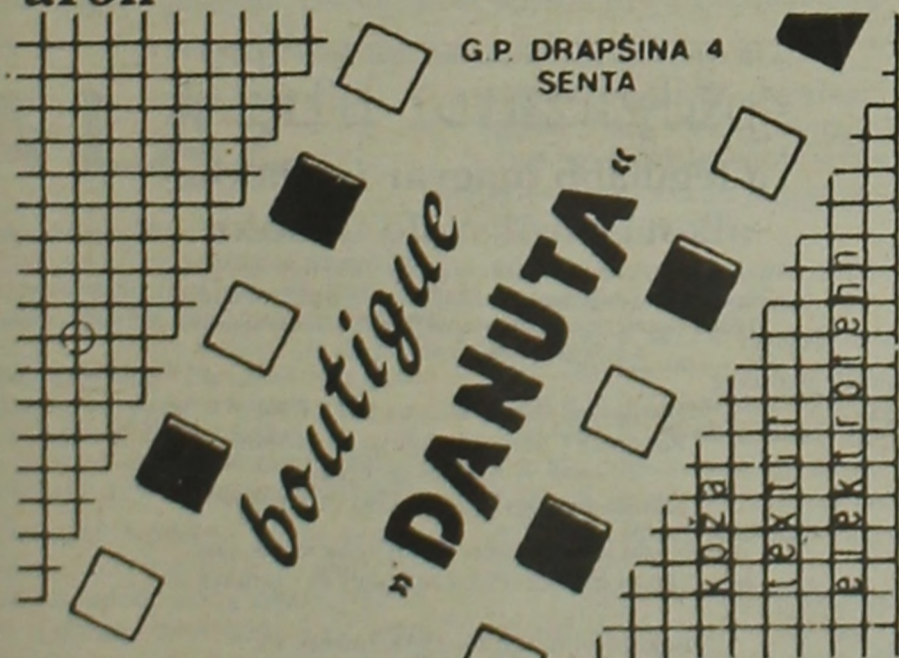
kísérete villanygitar, basszusgitar, erőteljes dob és sokszor kórus is. Az AMAROK-ban több mint hatvan hangszer szerepel. Kitűnő megválasztásuk és összehangoltságuk a hallgatónak gazdag zenei élményt nyújt. A mű magán viseli a TUBULAR BELLS dallamosságát és az OMMADAWN-ból ismert népzenei motívumokat.

Az 1990. és az 1991. évben, amikor a populáris zene már nem tud sok újat adni, a technopop együttesek száma pedig napról napra növekszik, akkor jelenik meg az AMAROK, amely nem olvad be a szokványos zenébe, hanem valami újat ad, tűzvészt, olyan lemez amely lassú lánggal ég, de sohasem fog a lángja kialudni.

BEKE Robert
(A KVM anyagából)

AZ ELSŐ IGAZI BOUTIQUE ZENTÁN

**Kifogástalan minőségű textil-
áru, bőrtermékek, szőrmék, játékok, sportfelszerelés, s mindezz a lehető legkedvezőbb áron áron**

Szeretettel várja Önt a DANUTA Boutique,
együttműködve a:

NIPPO COOP

ÉS

P&N design

tel: (024) 831-385
811-417
fax 812-074

ELMENT EGY ROCKER

Megint meghalt egy rocker, akit sokan szerettek. Steve Clark, a Def Leppard gitáros fejezte be január 8-án rövid, de annál zaklatottabb életét. Alig harminc évet élt. Barátnője talált rá Chelsea-beli lakásukban. Klasszikus képlet: alkohol és kábítószer-túladagolás.

Steve Clark sohasem tartozott a nagy gitárhősök közé. Nem volt nagy virtuóz, de a Def Leppard volt minde, az élete. Ez a szerencsétlen sorsú, ám nagy lelkierejű zenekar, amely talpra tudott állni azután, hogy Rick Allen, a banda dobosa elvesztette fél karját egy autóbalesetben. (Ő egy különleges dob-felszereléssel színpadon tudott maradni.) A zenekar az utolsó simításokat végezte új lemezén, a Paranoián, amelytől azt remélték, hogy rá tudnak duplázni előző albumuk, a Hysteria óriási sikerére. Ekkor érte Steve-et a halál.

Amikor 1959. február 3-án lezuhant Buddy Holly, Big Bopper és Ritchie Valens, ezt írták a lapok: – Ma meghalt a zene. – És a fiatalon, értelmetlenül elpusztuló rockerek sora egyre hosszabb. Balesetek, gyilkosságok, kábítószer, szesz – a legjobb

esetben szivroham vagy öngyilkosság.

Sohasem lesz már ennek vége?...

JAVASLAT A KMV „ÖNÁLLÓ MŰVEK” VERSENYÁGA KATEGÓRIÁINAK A MÓDOSÍTÁSÁRA

A modern művészet egyik fő jellemzője a hagyományok elvetése: a 20. századi művész általában valamilyen szempontból újszerű műalkotást igyekszik létrehozni. E, régítől eltérő, a szabályokat felrúgó „kísérleti” műveket igen nehéz a hagyományos műfajkategóriákba besorolni. Ilyen nehézségekkel kell számolnunk a kortárs irodalmi művek jellemzésénél is. A KMV-n már évről évre találkozunk olyan alkotókkal, amelyek nem sorolhatók be a meglevő kategóriákba. Sokszor nem is csak az átmeneti műfajú alkotások okoznak fejtörést, hanem az, hogy egy-egy mű a felkínált „versenyágak” egyikébe sem illik bele. A fő probléma abból adódik, hogy a jelenlegi kategóriák (vers, novella, humoreszk, kritika, riport) valójában alműfajokat jelölnek, s a középiskolás irodalmárok ennél több alműfajban alkotnak (pl. kilóg közülük a tanulmány, az interjú, a próza-költemény – ez, kérem, nem szörszálhasogatás!) Hogy tovább bővítsük az alműfajok számát, az szerintem nem megoldás, mert azt a végtelenségig lehetne csinálni. A jövőben a művek csoportosítására olyan, a meglevőknél alkalmasabb, átfogóbb műfaj-, ill. irodalomelméleti kategóriákat kellene használni, amelyek több alműfajt, ill. az „átmeneti műfajú” alkotásokat is magukba foglalják.

A hagyományos hármas felosztás (líra, epika, dráma) szerinti csoportosítás szerintem nem megfelelő, mert egy-egy kategória több alműfaj sajátja is lehet (pl. lírai novella, epikus költemény), s különben is túl átfogó terminusok. Az én javaslatom a következő:

- a költői művek kategóriája
- a széppróza kategóriája
- ezen belül a humoreszk kategóriája
- az értekező próza kategóriája
- a publicisztika kategóriája

E terminusok valójában az irodalmi nyelvhasználat szerint különböztetik meg a műveket.

A *költői mű* szerintem azért megfelelőbb az eddigi „vers” megjelölésnél, mert ez utóbbi a köztudatban a „hagyományos”, „kötött” vers jelentésben terjedt el. A Magyar Értelmező Szótárban is a következőket olvashatjuk a vers címszó alatt: „A nyelvi kifejezésnek szabályos, ritmusos, kötött formája. Ilyen formájú költői mű.”

Az általam javasolt terminus technícuson értjük mindazon műveket, melyek tipográfiaiailag a szépprózai alkotásoknál feszesebb, rövidebb sorokból állnak. Az ilyen mű nyelve emelkedettebb, erősebb benne a szubjektivitás, sokkal nagyobb intenzitással és tömörséggel közvetíti a tartalmakat, mint a prózai mű. Általában jellemző rá a zeneiség és a költői képek (szimbólum, metafora, allegória), szavai többjelentésűek. E kategóriába sorolható a kötött vers, szabad vers, prózavers, képvers stb.

A *széppróza* tipográfiaiailag folyamatos szöveg, a költői műnél kötetlenebb nyelvi közlés, közelebb áll az élő beszédhez, a valósághoz objektívabb a viszonyulása, a nyelvet inkább eszközként használja, hogy tartalmakat, történeteket mondjon el. E terminus magában foglalja a

novellát, az elbeszélést, a portrét, a karcolatot stb.

A *humoreszk*, mint a széppróza alkategóriája, külön is kiemelhető, mert e korosztály kedvelt alműfaja, s már maga is több mindent magába foglal: az anekdotát, az adomát stb.

Az *értekező próza* tudományos felkészültséget igényel, nyelve egzakt, világos, egyértelmű. Írója elmélkedik, következtet, értékel. Ide sorolható a kritika, a tanulmány, az esszé stb.

A *publicisztika* („nyilvános elmélkedés”) az aktualitást és a közérthetőséget tartja szem előtt, széles olvasótábornak íródik. Bemutathat jelenségeket, embereket (riport, interjú, cikk), és véle-

ményezhet, kommentálhat (politikai kommentár, tárcastb.). Stílusa meggyőző, agitáló, bíráló, egy-egy időszakban divatos állandósult kifejezéseket használ.

A javasolt kategóriák bizonyára vitathatók, nem eléggé egyértelműek, de abban biztos vagyok, hogy sokkal nagyobb alkotói szabadságot biztosítanak az eljövendő versenyzőknek. Céлом nem az volt, hogy eldöntsem az elkövetkező KMV-k önálló művek versenyágának műfaji megosztását, hanem hogy vitára invitáljam a pedagógusokat, diákokat és a többi érdeklődőt.

Várom hozzászólásaikat:

RADICS Melinda

PÁLYÁZAT

... a kritikus... legyen fesztelen beszélgetőtársa annak, akiről ír, ne írjon róla, hanem beszélgessen vele.
/Mrožek/

A HÉTIVILÁG irodalmi, kritikai folyóirat / Szeged, JATE BTK /

pályázatot hirdet a legújabb magyar irodalom alkotásairól szóló írásokra

Pályázni lehet, legfeljebb nyolc gépelt oldal terjedelemben, olyan, eddig még nem publikált írással, melynek tárgya 1980 után megjelent, 40 évesnél fiatalabb szerző műve. A pályázók felső korhatára 35 év.

A bíráló bizottság tagjai:

Dr. Zentai Mária, docens JATE BTK
Pongrácz Tibor, tudományos ösztöndíjas,
Lukács-archívum
Mikola Gyöngyi, szerkesztő, POMPEJI

A pályázat jelégés, ezért a pályázók egy lezárt borítékban mellékeljék a nevüket és címüket.

Beküldési határidő: 1991. június 15.

Várható eredményhirdetés: 1991. szeptember.

A szerkesztőség címe: HÉTIVILÁG
JATE BTK, 6722 Szeged, Egyetem u. 2-6
I. sz. Irodalomtörténeti Tanszék (Ötvös Péter)
Díjazás:

1. díj: 5000 Ft.
2. díj: 3000 Ft.
3. díj: 2000 Ft.

A pályázat eredményét és az arra érdemes írásokat a HÉTIVILÁG 5. száma 1991. őszén fogja közölni.

A Sinkó-díj bírálóbizottsága LADÁNYI István, P. NAGY István (elnök) és RADICS Melinda összetételben egyhangúlag úgy döntött, hogy az 1990. évi Sinkó Ervin Irodalmi Díjat kritikai munkásságáért és az irodalmi életben való tevékeny jelenléteért TOLDI Évának ítéli oda.

KARL MIKLÓS MONOGRÁFIÁJA

– Karl Miklós nevét nem kíséri ismerős visszacsengés, sőt Zrenjaninban és Muzslyán, a szülőfalujában is a feledés homályába merült, miután eltávolították a Szervó Mihály Általános Iskolából. Őt, aki Muzslya első történelemtanára volt, kényszernyugdíjba helyezték. De a társadalmi változások lehetővé tették, hogy újra hangját hallassa, sőt napvilágot lásson szociográfiára jellemző könyve: **A dülöutak szorgos népe**.

Karl Miklós, a szerző 1931. aug. 4-én született Muzslyán, kisiparos családban, negyedik gyermekként. Apja cipésműhelyében cseperedett fel, mely legtöbbször idős emberek gyülekezőhelye is volt, ahol bizonyos beszélgetésszálányok révén fölfigyelt a MÚLTRA, amiből akkor még semmit sem értett, mégis mint a szívacs, úgy szívta magába. Öregapja halála után kezdte megfogalmazódni benne a kérdések: miért, mikor, hogyan, meddig... s talán innen ered a történelem iránti szeretete. Boldog gyermekkor volt, de ez nem mondható ifjúkorára... tizéves, amikor Jugoszláviát elérte a II. világháború szele. Ez meghatározta jellemének kialakulását. A gimnázium V. osztálya után Szabadkára ment a tanítóképzőbe, 1950-ben néptanítói minősítésben a bánáti Bocsáron felesküdt arra, hogy becsületesen és tudásához mérten szolgálni fogja – részrehajlás nélkül – az oktatás és nevelés szent ügyét, hogy mindenhol és mindenkor az emberért és az emberiség előrehaladásáért fog ténykedni, míg végül 1956-ban történelem–földrajz tanár lett.

– Én a hivatásomnak éltem – mondja Karl Miklós. – Nekem a pénz sohasem volt cél, csak eszköz arra, hogy éljek belőle... Hat évig voltam a tízezer lelket számláló Muzslya elnöke, 13 évig, 1966–79-ig a zrenjanini község képviselő tagja. Elvileg a JKSZ elképzeléseit támogattam. Utáltam a dogmákat! Azt, amikor „direktívák” irányították a politikát, az oktató-nevelő munkát. Hát ilyen dolgok miatt jártam meg kálváriámat. 1980-ban a 10 099-es számú rab voltam. Hogy mi volt ellenem a vád? **MAGYAR NACIONALISTA**; aki várja a szovjetek bejövételét. Hamis tanúkat is felsorakoztattak ellenem. Két nyolcadikos diákomnak előre betanított szöveggel kellett „tanúvallomást” tennie. Hatvan napot kaptam a kihágási bíróságon, szigorított börtönbüntetéssel és annak azonnali megkezdésével. Otthon pedig semmit nem tudtak rólam. Börtönbüntetésem után nyugdíjaztak a következő orvosi diagnózissal: súlyos idegrendszeri zavarok.

Sokan tudták, hogy mindez csak politikai kirakatper, amely arra való, hogy Karl Miklóssal együtt megfélemlítsék Muzslya népét. Őt örökre kitiltották iskolájából. Azóta Karl Miklós megírta szülőfalujának, Muzslyának 100 éves történetét. Művében visszanyúl a 200–250 évvel ezelőtti időkig, hogy megértesse olvasóival, mennyi áldozatot követelt a mostani élet Muzslyán. Összefoglalja az 1867. évi kiegyezés utáni politika egyik legvisszafogóbb korszakát, ami a századforduló táján az uralkodó körök törekvéseinek eredményeképp mindinkább elmergesedő nemzetiségi viszonyokhoz vezetett. Műve ékesen szól egy korról, a nyomorban élő nincstelen emberek küzdelméről és az idők forogtatásában nehézkesen eligazodó tévelygéseikről. Bemutatja az egykori nyers valóságot: így élt a

szegény ember, a munkás, a földműves, ilyen volt a családi élete, munkája, földje és jósága, allando harca a szebb es jobb életért.

Karl Miklós műve formailag 7 részre oszlik, de a belső sajátosságok, a tartalmi tagolódás négy részbe tömörül.

Az első rész a település földrajzi adottságaival foglalkozik. A Középbánság területén egykoron két hatalmas tó terült el, melynek a fenekén a mai Muzslya található. Hogy ezen a vidéken települések keletkeztek, az annak is köszönhető, hogy a XVIII. sz. második felétől nagy lecsapoló munkálatokat végeztek. 1917-ben 72 tanyatelepet osztottak ki a muzslyaiak között. A tanyák koszorúszerűen övezték a muzslyai határt.

A második rész a telepítés történelmi előzményeit taglalja. Torontál vármegye történetéhez nyúl vissza. A török hódoltság alatt Torontál majdnem teljesen elnéptelenedett. Az egészségtelen mocsarak és elvadult erdők között félmád nép kalandozott. Az osztrák katonai kormányzat idegen országokból különféle nemzetiségű és vallású embereket telepített a vidékre.

A harmadik részben Muzslya neve keletkezését elemzi a szerző. A legelők, szántók népi elnevezéséből kísérelte megfejteni faluja nevének eredetét. Hajdan leginkább szerb pásztorok legeltették itt nyájukat, gulyáikat. Szerbül muzarának nevezhették ezeket a helyeket. Idem na muzju. „Megyek a fejőstelepre” – mondták bizonyára. Tehát a muzja, muzara szavakból keletkezhetek a Muzja, Muzsla, Muzslya, Musla elnevezések, s végül 1955-től hivatalos neve: Muzslya. A negyedik részben a politikai, gazdasági és társadalmi viszonyokat ecseteli. Megtudjuk, hogy Muzslya telepítésével 1890-ben gyakorlatilag befejeződött a telepítések terve Torontál vármegyében. De hogyan, mikor került ide a magyarság. 1888-ban lezajlottak az országgyűlési képviselőválasztások. Magyarországon az uralkodó párt a Szabadelvű Párt volt, Tisza Kálmán miniszterelnök vezetésével, aki egyben a szabadelvűek vezére is volt. Nagybecskereken természetesen biztosítani kellett egy szabadelvű képviselő megválasztását. A telepítési politika egyik be nem vallott célja az volt, hogy Muzslya telepítésével a kormányparti képviselőnek elegendő szavazatot biztosítsanak. Az ötödik részben a nagybecskereki telepítésről ír. A királyi kincstár kb. 420 családból létesítette a községet. A következő részben pedig a nagybecskereki Felső Muzslya, illetve a réti telepések névjegyzéke szerepel. A hetedik részben, a haladás útján címűben a muzslyai polgároknak mond közzönetet, hogy településük példaként szolgálhat mindenkinek.

Karl Miklós művéből azonban mintegy 30 oldalnyi kézirat kimaradt. Az 50-es évektől máig tartó időszak feldolgozásából hagyták ki a legtöbbet. Ez tulajdonképpen az ún. kötelező beszolgáltatásokról szólt.

A szerző sikerének titka a közérthető és élvezetes nyelvezete, lenyűgöző tárgyismerete. A Dülöutak szorgos népe című falumonográfia nemcsak a szakemberek, hanem az egyszerű olvasók legszélesebb köre számára is izgalmas olvasmány. Nagy értéke, hogy hiteles krónika és egy sokat szenvedett ember lírai hangvételű vallomása is egyszerre.

Váci Ildikó

A LÁZ

Nyár van és villámló meleg.
Állnak, s tudom, szárnyuk se rebben,
a szárnyasok, mint égő kerubok
a bedeszkázott, szállás ketrecekben.

Emlékszel még? Először volt a szél;
aztán a föld; aztán a ketrec.
Tűz és ganaj. És néhanap
pár szárnycsapás, pár üres reflex.
(Pilinszky J.: A szerelem sivataga)

Emlékszel, kedves? Ugye emlékszel arra az éjszakára?! Talán még nem is tudod, hogy akkor kezdődött. Utólag, mint annyiszor, elfogadtad az ő magyarázatukat, vagyis, hogy a láz miatt volt. Érezned kellett volna... vagyis hát te érezted is, hogy ott vagyok, csak utólag győzted meg magad az ő igazukról. Emlékszel, csak te hallottad a hangjukat, és érezted azt az illatot, ami olyan meghatározhatatlan, de mégis nagyon ismerős. Később azt mondtad, erről az illatról mindig a vándorcigányok jutnak az

eszedbe, akiről hallottál, mert olyan, mint mikor meggyet vagy más gyümölcsfát égetnek. És hogy ebben benne van a szabadság is. És aztán a hangok.

Most is érzed, kedves, a hideg borogatást a homlokodon, no igen, mert ők a lázzal magyarázták az egészet. De most, hogy elmondom neked, talán túl későn, most tudnod kell, hogy nem a láz, hogy akkor kezdődött minden; az éjszakai hangok, meg a repülés, meg a szél. Az apád szavaira is emlékszel, ugye:

– Költöznek, fiam, most délebbre húzódnak, fészket raknak. Mert azt hitte, lázas vagy, de hát ha akkor szólsz, akkor sem alakul semmi másként. Te tudtad, hogy nem költöznek, akkor nem, csak máskor, mikor még a téli éjszakában is hallottad a vijjogásukat, de azon az estén nem.

Mostanság is beleborzongsz, drága, a viszontlátásba, látom. Először csak hallod őket, semmi sem látszik, csak a szél hozza messzi-

ről a hangjukat. Ha szerencséd van, éppen a hold előtt szállnak el, és sötét kontúrjaik átlegnek a fényen. Ilyenkor csak megállsz és remegsz. Elképzeled, hogy csak halvány fényfoltokat láthatnak a magasból. Téged nem is vehetnek észre a sötét, sáros utcákon. Elképzeled száraz tollaik között a hideg szelet, a monoton csapásokat, a végtelen éjszakát. Egészen közelebről látod a tollakat, érzed a szelet, a szabadságot, a mélységet, a repülést, és megint csak a szabadságot. Most már ne sírj kedves, kérlek ne.

De ők ebből csak azt látták, hogy lázad van, vizes borogatást tettek a fejedre, és elmagyarázták a madarak költözésének rendjét és miéért és borogatást cseréltek és lázcsillapítót adtak.

Most miért harapdálod a szád? Sohasem fogod tudni ezt elmondani senkinek. Soha sem fogod igazán megtalálni a formát, mint ahogy senki sem. Azzal kell beérned most őszintén sajnállak –, hogy

összel érezd az ázott füstszagot, meg hogy elképzeld magadnak a cigánylányokat, ahogy gázolnak a harmatos mezőkön, meg hogy éjszakánként megdermedj a távoli vijjogásoktól. Ennél közelebb nem jöhetsz hozzám, kedves.

TAKÁCS László